

Tomaž Kosmač

OBČINSKI PRAZNIK

Tipson, ki me je peljal navzdol v mesto, je vrtil cigansko glasbo. Tudi sicer je imel na avtu oznako Novega mesta. Pred nama je vozil neki Finec.

»Suomi,« sem rekel.

»Ja, Suomi,« je navezal tipson, »vlečem jih v Antonijev rov, na ogled rudnika. Potem gremo na koncert Šukarjev in Predina.«

»Saj res,« sem se spomnil, »toliko časa sem jih čakal, zdaj bi pa kmalu pozabil nanje. No, saj bi zagledal plakate v mestu ... Za v Antonijev rov se pa obleci – hladno je notri.«

»Vem, bil sem že tam.«

»Jaz pa še ne, čeprav živim v Idriji.«

Na željo me je zložil na odcepu za Divje jezero. Prav takrat se je spet nekdo utopil v njem in hotel sem malo pozevati. Že kilometer pred reševalno akcijo potapljačev je stal policijski golf in ustavljal vozila. Pešce je molče puščal mimo. Ni me več zanimalo. Kaj bi videl? Nekaj skafandrov, zaskrbljenih obrazov in TV kamere. Raje sem zavil na Rake, v naravo, na sprehod. Tako ali tako sem hotel samo mirno sprazniti bulo. Toda na sprehajalni stezi je bilo ogromno folka! Še nikoli toliko. Sedel sem na klopco pri studenčku in odvezal ruksak. Bral sem Sportske in čakal na pavzo ljudi. Miru ni bilo. Eni so laufali s številkami na dresih, vsi penasti in trmasti, drugi so vodili živali in otroke na povodcih. Šele po dvajsetih minutah sem napravil prvi žluk. Šele po uri in pol sem spraznil flašo.

V situju sem najprej in takoj naletel na Friderika. Veselo je že poplesoval pred osnovno šolo, kjer so sprejemali tekmovalne laufarje z Rak. Nekateri so še vedno sopihali v cilj.

»Spokajva od tod. Štacune se bodo kmalu zaprle,« sem mu rekel. »Koliko sploh kaže čas?«

Stekel sem skozi mesto in odprl vrata privatne trgovine. Ustavil sem se na pragu.

»Je še odprto?«

»Kaj bi rad?« je zarenčala name lastnica.

»Samo dva litra,« sem hotel stopiti naprej.

»Kam greš?! Kaj bi rad?! Ne vidiš, da sem pomila tla?!«

»Naj grem k sosedu?« sem pokazal na odprt vhod sosednje bagatele.

»Kakšno vino?« je še naprej renčala.

»Navadno namizno.«

Treščila je na pult. Pospravil sem in rekel:

»Adjjo.«

Pobrala je denar in šobasto, brez besed, zaklenila duri za mano. »Nikoli več, bejba,« sem rekel Frideriku v parku, »sem pomislil tisti hip.«

»Tako izgublajo kupce,« je navrgel Menza, ki se nama je priključil, s prepitimi ksihtom in rdečimi žilicami v očeh.

»Eno boco bomo odtisnili, drugo rabim,« sem povedal.

V glavnem je cukal Friderik, Menza je le prekladal steklo iz roke v roko in se nihal, lezel naprej in nazaj in mrmral:

»Finci, praviš, hodijo tja notri, v Antonijev rov. Koliko zim sem prespal tam notri ... Včasih me je tako zeblo, da sem imel otrdele prste. Celo telo sem imel trdo zaradi mraza, le tič je bil mehak. Rum sem držal med komolci in ga pol zil mimo ust. Kar sem uspel posrkati, se je zililo v gate. Vse, kar sem zjutraj požrl, je steklo skozi rit, naravnost iz ene odprtine v drugo odvodno cev, po stegnih. Oh, kako je bilo nerodno. Pa se nisem imel kje očediti. Ko sem bil sčasoma našgan, je bilo tako vseeno. Zadaj ven, spredaj notri.«

»Rov bi se moral imenovati po tebi, zdaj, ko so ga preuredili, ne po Antoniju,« se je muzal Friderik.

»Ali pa park,« sem pokazal na Beblerja, čigar doprsni kip je stal spodaj pri fontani. »Vidiš, to je pravi mačo! Kljubuje vetru, dežju in snegu, soncu in pripeki. Neprenehoma stoičen in mrkega pogleda. Ko boš guznil, bodo morali kip zamenjati s tvojim likom. Edino ti si zaslužiš zgodovinsko prisotnost tukaj. Morda boš sčasoma, recimo leta 2086, celo postal zavetnik pijancev in hrepenečih, izgubljenih, zaljubljenih duš.«

»Če ne bo leta 2000 konec sveta.«

»Res, prav imaš! Imel sem sanje, vizijo, da se bodo med nas naselili pripadniki tujih vrst. Spočetka se jih bomo bali, drugačni bodo od nas, z dolgim špičastim nosom in zlatim znakom na sebi, kasneje se jih bomo privadili. Vsaj mi, sprejemljivi ljudje.« Menza me ni več slišal. Odhajal je na ranč, ki si ga je zgradil, ko je bil na zdravljenju alkoholizma. Friderik je pripomnil: »Menza ne bo več dolgo.«

»Zakaj misliš tako?«

»Ne ve več zase. Čisto je propadel. Si videl njegove oči?«

»Ne podcenjuj tipa, ki je šest let spal v rovu. Utrjen je. Še preživel naju bo.«

»Misliš?«

»Mislim. Če ne bo konca sveta ... «

Proti Gradu so se valili sami kravatarji. Nikoli jih ne vidiš v mestu, so nevidna oblast. Ko pa se je treba pokazati v prvih vrstah, prilezejo kakor podgane na plano.

»Menda ne grejo na koncert?« sem vprašal Friderika.

»Občinski praznik je,« je pojasnil.

»Šli bi tudi pred hudiča!« sem bil ves besen. »Vse me je minilo. Greva zapit to kurčevo vstopnino!«

Poznal sem človeka, ki je imel sod na domu. Zmenili smo se za tri bombe in s Friderikom sva bila spet v parku. Toda kmalu me je premamilo. Rekel sem:

»Veš kaj, Predin mi je všeč. Pojdiva pred vrtec!«

Vrtec se je v bistvu naslanjal na grad. Muzika se je prav odlično slišala do naju. Pa še hohštaplernih velmož ni bilo mogoče videti!

»Koncert bi rad slišal do konca,« sem rekel. »Miksaj bom. Je tu v bližini kaj vode? Malo mi že rola.«

»Daj flašo,« je zahteval Friderik, »pozvonil bom pri prvi bajti.« Hitro se je vrnil in začel sem z bevandami. Pa sem bil kljub temu ober pribit že pred koncertem. Glasba je vibrirala, misli so valovale, noč je mešala kotel v glavi. Najprej sva se igrala v peskovniku, potem sva se spuščala po toboganu. Sprva posamično, kasneje oba skupaj, kot v bobu, in med vsako vožnjo odtiskala zavore na bulah. Da je Predin s Šukarji odšel, sem opazil šele, ko sva se znašla pri zadnji litrci.

»Tole moram prihraniti za pot,« sem rekel.

»Pa me bo Bejba sprejela?« je zanimalo Friderika.

»Zakaj te ne bi? Saj tudi ti njo!«

A ga Bejba ni bila nič vesela. Malo smo pili, potem je moral oditi.

»Ne vozi prijateljev k meni, prosim. Veš, da bom imela probleme, če jih pripelješ ponoči.«

Imela je zatežene starše. Bilo mi je žal Friderika, toda Bejbi nisem mogel ugovarjati. Sestopila sva iz oblačil in se preoblekla v posteljno pregrinjalo.

Ob šestih zjutraj naju je prebudil Friderik, ki je zavrtil telefonsko številko. Bejba je povedala, da naju vabi k sebi.

»Kdaj?«

»Tako.«

»Zdaj?«

»Našel je nekaj vina. Ne napij se preveč, prosim,« kajti že sem vlekel hlače nase.

Bejba me je pospremila in tudi sama prisledla k točilnemu pultu. Friderik je že tričetrt dremal, le vrata nama je pustil odprta. Malo je zmogel in kmalu predlagal:

»Lahko gresta v mojo sobo. Pospravil sem vama posteljo.«

In sva šla. Ker pa sva se predolgo zadržala, naju je nekajkrat prišel obiskat. Včasih v rahlo kočljivih situacijah. Nazadnje je hotel kar leči k nama. Dvignil sem se in ga pospremil v kuhinjo. Uspel je požreti vso buzaro. Ponudil sem varianto, da odidem v trgovino na puf. Zaigral je njegov zvonec.

»Tiho,« je šepnil, »verjetno je kakšen pankrt zunaj.«

»Morda pa ni. Mogoče je kdo, ki ima pijačo.«

Omehčalo ga je toliko, da je pokukal skozi lino na vratih in jih odprl. Neznani moški je v rokah držal dva bidona, in rekel:

»Prodajam vino.«

»Saj bi,« sva gledala v rumeno sladkost, ki je plankala, »ampak nimava keša.«

Na kredo ni zaupal. Ko je zaprl duri, je iz sobe previdno pokukala Bejba.

»Kdo je bil?« je boječe vprašala. »Menda ne moji starši?«

»Imaš kaj manče?«

»Suha sem. Zakaj?«

»Ponujal je kri.«

Trenutek, dva je razmišljala, potem je hitro rekla:

»Imam čeke. Steci za njim!«

Komaj sem ga ujel. Speljeval je avto. Potrkal sem na vetrobransko šipo. Odprl je okno.

»Smo že našli!«

»Kaj?«

»Solde.«

Ko sva se vzpenjala po stopnicah, je rekel:

»Še maloprej jih niste imeli.«

»Za take stvari se takoj najde.«

Bejba je še pisala ček. Pozorno si ga je ogledal in izročil zaklad. Preden se je poslovil, je povprašal:

»Kako pogosto naj se oglasim? Tedensko? Kako hitro pijete?«

Spogledali smo se.

»Pridi zvečer,« sem rekel.

Brž ko je mrknil, je Bejba rekla:

»Tudi jaz moram splužiti. Nedelja. Družinsko kosilo in te scene, saj ve-sta.«

»Kako se ti lahko oddolžim?« sem vprašal.

»Ko bom v stiski, mi vrni denar,« je rekla. »Če se bom lahko izmuznila, vaju pridem okrog petih pogledat.«

S Friderikom sva pretočila zadevo v plastenke in trčila. Ni bilo treba veliko, da sva se v vseh rečeh ujemala, si kimala in se dopolnjevala.

»Starši delajo z mano, kot bi imel dve leti.«

»Recimo deset,« sem ga popravil.

»Ja, rajši deset. Pa jih imam petinštirideset, jebemuboga! Vsak dan hodi-
jo k meni. Vse jih zanima.«

»Moje tudi.«

»Neprestano me nadzirajo in mi jih dajejo na bat! Ko pridem k njim na
kosilo, mi težijo: kod si blodil, kje si ležal, spet si našgan!«

»Ja, ko te potrebujejo, so pa sladki s tabo.«

»S tabo tudi?«

»Dokler jim lezem v rit in izpolnjujem njihove želje.«

»Ko enkrat rečeš ‚ne‘, si pa lenuh!«

»Enako.«

»Kot bi imel dve leti, jebemuboga!«

»Recimo deset.«

»Ja, rajši deset.«

»Včasih je pa prijetno, da te redijo, moraš priznati,« sem po premolku
ublažil gnev.

»Kot bi imel dve leti! Pa imam že odraslega sina!«

»Ki je policaj,« sem ga zbedel.

Kadar sem dovolj pribit, moram drezati ljudi v živec. To je v meni. Ne
morem se upreti slasti, da ne bi bil siten.

»Je že v redu. Tak je samo v uniformi. Drugače si veliko privošči. Veli-
kokrat se kam zapeljeva in potem ... Sem ti že pravil ... ?«

»Že, policijski ata.«

»Takrat sva žurala v Postojni ... «

»Že slišano.«

»Sem ti že pravil?«

»Si ... ata ... policijski.«

»Kaj imaš proti policajem?« se je končno zbudil.

»Nič, ata.«

»Čisto v redu so. Moj sin je čisto fajn tip.«

»Sovražim ga.«

»Zakaj? Ga poznaš?«

»Policaj je,« sem nemočno zmignil. »Policaje je pa treba sovražiti.«

Ker je bil videti nekoliko nesrečen, sem razložil:

»Obstaja pet reči, ki jih moraš sovražiti. Saj v bistvu nobenega ne sov-
ražiš, toda vedno moraš reči, da jih, razumeš? Torej: mrzimo policaje, črnce,
pse, bosance in Kmince. Čeprav jih ne, moraš vedno trditi, da jih! Taka je
kultura. To se zahteva v teh krajih.«

»Zakaj pa pse?«

»Tega ti ne bom povedal, ker si policijski ata.«

»Saj ti imaš psa doma!« mu je kapnilo.

»Vendar ga sovražim, ti pa sina ne! V tem je razlika. No, reci, da sovražiš sina.«

»Če ga pa ne!«

»Saj jaz psa tudi ne, toda tako je treba reči.«

»Ne štekam.«

»Seveda, če si pa bosanc!«

»To pa ne. Bosanski Srb sem.«

»Jaz pa navaden boskur. Kosmo Zulfikarpašić.«

»Torej te sovražim.«

»Je že bolje,« sem se oddahnil.

Pa ne vem, če je razumel, ker je zakinkal. Pobral sem eno boco in jo odnesel v štop.

Doma nisem mogel zaspati, ker me je zagrabil zobobol. Tudi njega sovražim, to sem pozabil omeniti. Pa kravatarje in občinske praznike tudi. In to svoje pisanje tudi, ker je navaden šit! Buki je rekel, da zmoreš dober tekst napisati šele pri petdesetih. Do takrat bo tudi zobobol minil in naučil se bom bolje ukladati. Če seveda ne bo prej konec sveta.

